

**Kanıtı Dayalı Dişhekimliği ve İnternette
Bilgiye Erişim**
*Evidence Based Dentistry and Information
Retrieval on the Internet*

Uzm.Küt. Huriye ÇOLAKLAR
İstanbul Üniversitesi Dişhekimliği
Fakültesi Kütüphane Müdürü
İstanbul, 2004

Giriş

“Bilgi Çağı”nda bilgi okyanusunda bilgiyi elde etmek, bilgiyi sunmak ve bilgiyi paylaşmak önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmıştır.

Giriş

Kütüphanecilerin teknolojinin getirdiği olanaklardan yararlanarak

- hangi ortamda,
- hangi biçimde,
- hangi formatta

olursa olsun kullanıcıların gereksinim duydukları *doğru bilgiye*

- hızlı,
- etkin ve
- verimli

bir biçimde erişmelerine yol açmaları; bu sayede gelecekte de varlıklarını korumaları sağlanır.

Kanıtı Dayalı Dişhekimliği

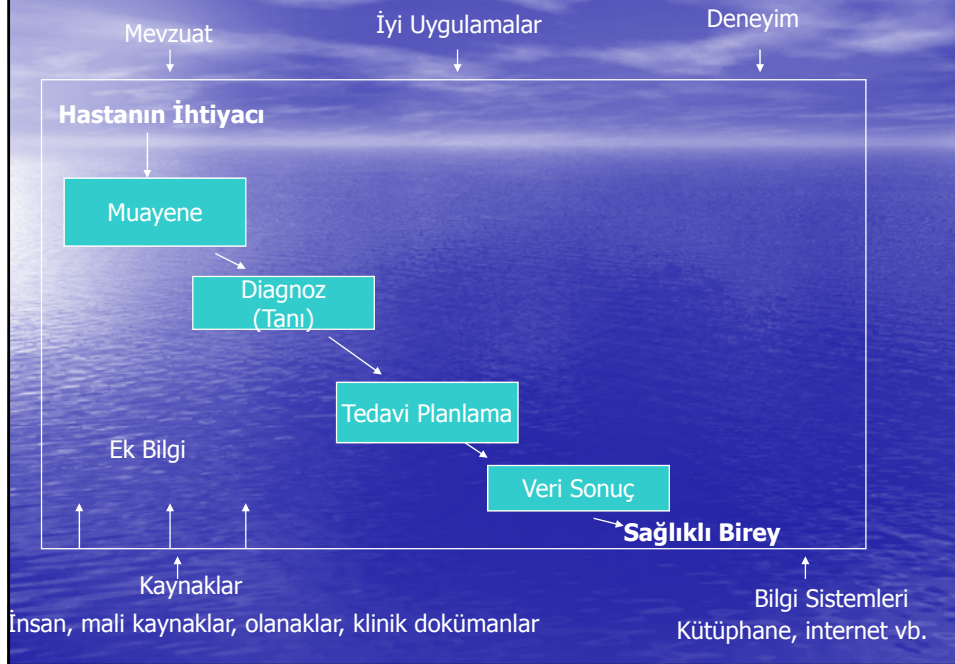
- Tıbbi enformasyon: tıbbi bilgileri içerir.
- “Enformasyon”, “işlenmiş, düzenlenmiş, ilişkilendirilmiş ve anlam katılmış veri”dir.
- Bilgi; “yapılandırılmış, dinamik, sürekli değişen enformasyon”dur.
- Tıbbi enformasyon ise,
tıp ve sağlıkla ilgili tüm bilgileri;
 - hasta kayıtları,
 - laboratuvar testleri,
 - klinik bilgileri,
 - klinik karar sistemleri,
 - eğitim, araştırma sonuçları kapsar.

Kanıtı Dayalı Dişhekimliği

Tıp kütüphanelerinin ve tıp kütüphaneciliğinin işlevleri

- 1. Kliniklerde hastalıkların tanı ve tedavisine yönelik doğru kararların alınmasını kolaylaştıracak elverişli bir ortam yaratmak;
- 2. Yeni bilginin üretimini sağlamak;
- 3. Yeni tanı ve tedavi yöntemlerini geliştirilmesini desteklemek;
- 4. Yeni araştırma bulgularını duyurmak;
- 5. Tıbbi enformasyonun düzenlenmesini, aktarılmasını, erişilmesini sağlamak;
- 6. Sağlık eğitimi ve araştırmaları desteklemek” .

Klinik Uygulama Süreci

Kanıtı Dayalı Dişhekimliği Nedir ?

Kanıtı dayalı dişhekimliği (KDD), klinik çalışmaları içerir. Özellikle kliniğe yönelik problemlerin sistematik veya meta analiz çalışmalarla çözümlenmeye çalışılmasıdır.

Kanıtı Dayalı Dişhekimliği Bilgisi

Hastalar
(diş kliniğine başvuranlar)
↓

Araştırmacılar → Dişhekimliği bilgisi → Sağlık profesyonelleri

↓
Politika hazırlayanlar ve Bilgi kaynakları

Kanıtı Dayalı Sistematik Bir Uygulamanın İçeriği

- Klinik sorular
- İnceleme için makale taraması
- Yayınlanmamış bilimsel alışmalar
- Makalelerin tespiti
- Önemli makalelerin seçimi
- Verilerin analizi
- Bulunan bilgilerin raporlanması ve yeni soruların kullanılması

Sistematik İncelemede Kullanılacak Önemli Bilgi Kaynakları

- Birden çok bibliyografik veri tabanı
- Raporların tarandığı ve önemli yazıların site (www.isi-net.com) edildiği SCI (Science Citation Index-Atıf İndeksi) gibi veri tabanları
- Konuyla ilişkili kaynaklar
- Diğer yazar ve kuruluşlarla kişisel iletişim kurma faaliyetleri.

Sürekli Dişhekimliği Eğitiminin Amacı

Öğrencilerin yeni terimler, temel bilimler, psikoloji, biyoloji, sosyal bilimler, mesleki etik, dental ürünler, profesyonellik ve iş yönetimi konularında bilgi sahibi olmalarını sağlamaktır.

Sürekli Dişhekimliği Eğitimi Kelimesi Verilerek Yapılan İnternet Tarama Sonuçları

Tarama Yapılan	Taranan Sözcükler				Türkçe Web Sayfalarda
Arama Motoru	Continuing dental education	Dental Implants (CDE)	Dental Surgery (CDE)	Oral Surgery (CDE)	Sürekli dişhekimliği eğitimi
Yahoo	923.000	93.700	171.000	91.400	203
Google	823.000	36.700	161.000	89.300	195
Altavista	455.393	42.476	79.448	40.912	98
AllTheWeb	441.123	41.041	74.391	38.690	94
Lycos	197.394	18.405	34.583	17.749	1(İngilizce karakterde)

Web Tabanlı Sürekli Dişhekimliği Eğitimi Kursları

Adı	World Wide Web Adresi
<i>Profesyonel Kuruluşlar</i> American Academy of General Dentistry American Dental Association American Dental Hygienist Association Dental Colleges	http://www.aggd.org/cde/onlinece/index.html http://www.adha.org/members/ed-ce-ce/index.html http://www.adha.org/continuing_education bkz. http://www.temple.edu/dentistry/amia/resources/forlisting
<i>Şirketler</i> ArcMesa Educators Colgate Professional.com Crest Dental ResourceNet (Procter and Gamble) Dental Continuing Ed.com Dental Globe DentalXChange Foundations in Continuing Education Rdental.com	http://www.arcmesa.com http://www.colgateprofessional.com/colpro/colgateprofessional.class/jsp/index.jsp http://www.dentalcare.com/dm.htm http://www.dentalcontinuinged.com http://www.dentalglobe.com/ce.html http://www.dentalxchange.com/ce/ce.jsp http://www.fica.com http://www.rdental.com/

İnternette Bilgiye Erişim: Dişhekimliğinde Uygulamalar ve Web Siteleri

Bilgi Teknolojisi

Bilginin sistematik olarak denetlenmesini, belli amaçlar çerçevesinde iletilmesini, işlenmesini, düzenlenmesini, saklanmasını ve bu işlevleri gerçekleştirecek yöntem, aygıt, teknik ve sistemlerin gerekli yazılımlarıyla birlikte geliştirilmesinin bilgi ve deneyimidir.

İnternette Bilgiye Erişim: Dışhekimliğinde Uygulamalar ve Web Siteleri

Bilgi Yönetimi

**Kütüphane koleksiyonun düzenlenmesi,
sınıflandırılması ve bilgiye erişim teknolojileri
kullanılarak bilginin elektronik ortamda
arşivlenmesidir.**

İnternette Bilgiye Erişim: Dışhekimliğinde Uygulamalar ve Web Siteleri

Tıp ve Diğer Sağlık Alanında Bilgi Yönetimi

**Bir tıp veya sağlık kuruluşunun temelde hasta
bakımına yönelik misyon ve amaçlarına ulaşmak
ve performansını geliştirmek üzere, bütün
enformasyon varlıklarını sistemli bir şekilde
belirlemesi, elde etmesi, düzenlemesi,
geliştirmesi, erişebilir kılması, onların yayımı,
paylaşılması, kullanılması ya da uygulanmasını,
bütünleşik bir yaklaşımla sağlayan bir süreçtir.**

Dışhekimliği Web Sitesinde İçerik Özellikleri

- Web sitesinin hangi bölümlerden oluştuğuna dair bir bilgi vermelidir. (İçerik hakkında).
- Kullanıcının tanımı yapılmalıdır. (*Yaşı, gelir düzeyi, konumu, yeri, demografisi vb.*).
- Hasta-dışhekimi iletişimi için iletişim adresi, e-mail, telefon bilgileri bulunmalıdır.
- Dış hastalıklarına ilişkin hastaların dış grafipleri, fotoğrafları, resimleri yer almalıdır.
- Hasta ya da kullanıcılar için yardım bilgileri verilmelidir (*dışhekimliği hizmetleri, muayenahaneleri, prosüdürleri, vb.*).
- Kullanımı kolay olmalıdır.
- Kolay okunabilir olmalıdır. Her bir sayfa çok uzun ya da çok kısa bilgi içermemelidir. Sitenin renklendirilmesi de göze hoş görünmelidir.
- Kullanıcıları ilgilendiren link bilgileri de verilmelidir.

İnternette Bilgiye Erişim: Arama Stratejisi

Sağlık → Tıp → Dışhekimliği → Periodontoloji
(Health) (Medicine) (Dentistry) (Periodontology)

İnternette Bilgiye Erişim: Arama Stratejisi

Amoksisil maddesinin periodontal hastalıklarla olan ilişkisini bulmak için internet arama motoruna :

“amoxicillin AND periodontal diseases”

yazmak gerekir.

Dışhekimliği ile İlgili Web Siteleri

- <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed>
- www.healthfinder.gov
- www.nlm.nih.gov/medlineplus/dentalhealth.html
- www.dental-resources.com
- <http://healthweb.org/dentistry/>
- www.mednets.com/sdental.htm
- <http://pro.dentistryonline.com>
- <http://research.aarp.org/ageline/home.html>
- <http://healthanwers.com>
- <http://www.nidcr.nih.gov/news/publica>
- <http://www.aapd.org>

Türkiye’de Durum

- Web sayfalarında içerik, dış görünümünden daha önemlidir. Türkiye’de dışhekimliği web sitelerinde Türkçe içerik arzu edilen düzeyde değildir.
- Türkçe içeriği geliştirilmiş sayfalardan oluşan web siteleri daha yeni yeni önem kazanmaya başlamış, içeriğin dış yapıyla birlikte zengin kılınması gerektiği daha yeni anlaşılmıştır.
- Üniversitelerimizin dışhekimliği ve diğer sağlık bölümlerinin pek çoğunun internet sitesi vardır. Ancak klinik olguların sunulması, temel tıbbi bilgilerin verilmesi ve kliniksel vakaların tartışılması da içerikte yer almalıdır.
- Türkçe verileri biz kütüphaneciler olarak düzenleyebilir; ulusal yayınları dizinleyerek, kendi kayıtlarımızı, bilgi kaynaklarımızı internet ortamına aktararak Türkçe içeriği zenginleştirebilir ve kullanıcılarımıza bir hizmet olarak sunabiliriz. Bu, zaten tıp kütüphanecilerinin asli görevidir.

Sonuç

- **Tıp kütüphanecileri, bilgi yığını içinden bilgi kaynaklarının ve içeriklerinin, kalitelerine, doğruluklarına, güvenilirliklerine, güncelliklerine ve değerlerine göre sınıflandırıp erişilmesini sağlamakla görevlidir.**
- **Tıp kütüphanecileri, temel kütüphanecilik eğitiminin yanı sıra, sağlık alanına ilişkin temel bilgileri (tıp terminolojisi) bilen, sağlık literatürüne hakim, yeni teknolojileri takip edebilen, hem kendi alanında, hem de sağlık alanındaki gelişmeleri yakından izleyen, yine bu alana ilişkin en son yeni yayınları okurlarına duyuran ve her şeyden önemlisi mesleğini severek yapan kişilerdir.**

Sonuç

- Türkiye’de tıp kütüphanecisi, Türkçe dergileri dizinleyen indeksleri, abstraktları, Türkçe veri tabanlarını, tıp kütüphanelerinin internet ortamında sunulan kayıtlarını, e-tezleri, vb. bilgiye erişim kaynaklarını teknolojinin getirdiği olanaklardan yararlanarak oluşturduğu yerli literatürü, okuyucuları için yabancı literatür yanında sunabilmelidir.
- Türkiye’de tıp kütüphanecisinin KDD ekibi içindeki yerini, konumunu ve önemini koruyabilmesi için, KDD uygulamalarını desteklemesi, dışhekimliği bilgisine erişmesi, bilgi-belge hizmetlerini sürekli gözden geçirmesi, yenilikleri takip etmesi ve yeni hizmetler sunması gerekmektedir.

Sabrınız için teşekkür ederim.

Uzm. Küt. Huriye ÇOLAKLAR

colaklar@istanbul.edu.tr

hcolaklar@hotmail.com